

Opát **Ján Gotčár** (Gottschár, Gotschár, Gottčár resp. Gotšár alebo aj **Gočár**; * 1. 6. 1823, [Makov](#) – † 19. 8. 1883, Bratislava - [Rača](#)), významný slovenský národovec a buditeľ – aktívny národnokultúrny, sociálny a školský pracovník a pedagóg (stredoškolský profesor - učiteľ), publicista, slovenský rodolub, katolícky kňaz.

Pseudonym: J. G. z Kysúc, **Kysučan** (v niektorých článkoch len ako G).

Rodičia: otec Ján Gotčár, nadlesný – „venatoris panstva“ (* ? – † 1828), matka Anna, rod. Barcerová.

Krstní rodičia: Martin Beloň a Terézia, manželka Andreja Jakáča, obilníka z Turzovky.

Životopis: Národné noviny (roč. 14, č. 104, 6. 9. 1883, s. 2-3) píše o ňom takto: „V tichej dedinke Makove pri žriedle bystrej Kysuce dňa 1. júna 1823 narodil sa náš, blahej pamäti oslávenec Janko Gotčár. Otec jeho bol nadpolesným tamže, v tehďajšom panstve kniežata Eszerházyho“.

Prežil ťažké detstvo i mladosť, pretože keď mal iba päť rokov, prišiel o otca a ovdovená matka zostala so štyrmi deťmi sama. Usadila sa v neďalekej [Žiline](#), kde mohol syn Ján v rokoch 1834-38 študovať na tamojšom gymnáziu a kde vynikal svojou šikovnosťou i talentom. Ďalej nadaný syn pokračoval v štúdiách (1838-40) v [Českom Těšine](#), 1840-41 v [Kecskeméte](#) (resp. Kecskeméthe = Kečkeméte), 1841-42 v rumunskom [Arade](#) a od 1842 na univerzite v [Trnave](#), kde vyštudoval filozofiu. Tu sa v ňom v kruhu národne uvedomelých študentov prebudilo národné povedomie, na ktoré mali vplyv skvelí národovci, s ktorými sa tam stretol: Kysučan [Ján Palárik](#) (* 27. 4. 1822, Raková - † 7. 12. 1870, Majcichov), [Jozef Karol Viktorin](#) (* 12. 3. 1822, Zavar - pri Trnave, † 21. 7. 1874, Budapešť), žilinský rodák [Ján Miloslav Gerometta](#) (* 9. 5. 1823 – † 20. 5. 1900, Kremnica), dr. M. Šteffáni a ďalší (potom sa Gotčár označuje aj ako mladobernolákovec). Aj z ich pohnútok prechádza študovať do r. 1846 teológiu v [B. Bystrici](#), kde stretáva ďalšie významné osobnosti a naďalej vzrastá jeho národná uvedomelosť a kde si ho všimol i [Štefan Moyzes](#) (aj *Moyzes*, * 24. 10. 1797, Veselé - † 5. 7. 1869, Žiar nad Hronom) – neskôr 1. predseda MS.

Po absolvovaní katolíckej teologickej fakulty v Banskej Bystrici bol v roku 1846 vysvätený za kňaza a ako kňaz pôsobil v [Pešti](#). Tu spolupracoval s mladými slovenskými vysokoškolákmi. Revolučné roky 1848-49 prežil opäť v [Banskej Bystrici](#), kde banskobystrický biskup [Jozef Rudňanský](#) (* 28. 10. 1788, Trnava - † 24. 11. 1859, Bratislava) postrehol u neho pedagogický talent a vymenoval ho za profesora („učbára“) na tamojšom gymnáziu kde učil (1846–56) dejepis, latinčinu a „počtovedu“. Boli to roky, kedy sa B. Bystrica stáva ohniskom boja o slovenské gymnaziálne školstvo. Aj jeho zásluhou bolo v polovici 50-tych rokov 19. storočia [Banskobystrické gymnázium](#) jednou z najlepších škôl vtedajšieho Uhorska (dnes ide o Gymnázium *A. Sládkoviča* - Komenského 18, predtým aj Štátne maďarské kráľovské katolícke gymnázium). Tiež medzitým pôsobí aj ako tajomník výboru (? hlavný notár) Zvolenskej stolice, aktívne podporujúc štatoprávne snahy o národnú emancipáciu Slovákov, po r. 1849 stoličný tajomník kráľovského (vládneho) komisára [Michala Rárusa](#) (* 23. 8. 1784, B. Bystrica - † 2. 6. 1862, tamže) v Banskej Bystrici a stáva sa hlavným cisársko-kráľovským dozorcom škôl v Banskej Bystrici. Roku 1856 dostáva riaditeľský diplom na gymnázium [do Užhorodu](#), od r. 1858 po 1867 školský radca a hlavný dozorca škôl v Oradei (Rumunsko) – vo veľkovaradínskom dištrikte. Roku 1860 získava čestný titul koblanského opáta bl. Panny Márie (titulárny opát).

Tento významný šk. pracovník, v r. 1861 i politický činiteľ a protagonista memorandového zasadnutia, bol aj spoluzakladateľ [Matice slovenskej](#) (vid'. č. 259/1354 v zozname zakl. členov 1863-1950). Stal sa členom prípravného výboru, vypracúva stanovky a na jej slávnostnom zasadnutí v [Turčianskom sv. Martine](#) 4. 8. 1863 predniesol i zápalistú reč (*príloha č. 1*), zároveň je členom „deputácie“, ktorá bola v septembri roku 1863 u panovníka na audiencii a ktorú viedol biskup a predseda MS dr. [Štefan Moyzes](#); pri hanobení MS odosiela r. 1873 ministerskému predsedovi Szlavymu spis na jej obranu.

Spolupracoval pri zakladaní slovenského katolíckeho patronátneho gymnázia [v Kláštore pod Znievom](#) (1869-74, nemýliť si s *J. Gočárom*, ktorý sa uvádza neskôr – v r. 1919 pri založení Gymnázia v Novom Meste nad Váhom resp. v rokoch 1902 až 1918 ako notár v obci Podolie). Tiež podporoval duchovne i materiálne slovenských katolíckych študentov.

Spolu s dr. [Andrejom Ľudovítom Radlinským](#) (* 8. 7. 1817, Dolný Kubín - † 26. 4. 1879, Kúty) a ďalšími sa podieľa na založení [Spolku sv. Vojtecha](#) „čili sv. Adalberta“ (jeho valné zhromaždenie bolo v r. 1870). Napokon sa pri striedaní stáva i členom jeho výboru.

Patril medzi popredných publicistov v matičných rokoch a v publicistike presadzoval rovnoprávnosť národov v mnohonárodnom Uhorsku. Do časopisu „Cyrill a Method“, ktorý mal podtitul „Katolícky Časopis pre Cirkev a Školu“ napísal (1852) napísal ešte ako škôldozorca úvahu *Školy bansko-bystrické*. Bol pri zrode slovenských politických novín „Pešťbudínske vedomosti“ (vtedy „noviny pre politiku a literatúru“), do ktorých prispieval (1861, 1868) pod pseudonymom „Kysučan“ články, ktoré v tom čase posilnili pozíciu Slovákov. Národné („národné“) noviny, ktoré v tom čase „vychodia v utorok, štvrtok a v sobotu večer“, uverejnili r. 1876 jeho repliku na článok *Ältere und neuere Magyarisietung-Versuche in Ungarn (Staršie a novšie maďarizačné pokusy v Uhorsku)*. Vyslovil v nej svoj názor na otázky, ktoré zaujímali Slovákov po zrušení MS. Ako vidieť, v svojich národných postojoch bol priamy a nekompromisný. Početné články od neho boli uverejnené aj v nemeckých časopisoch „Ost und West“ a „Zukunft“.

V roku 1865 kandidoval za poslanca Uhorského snemu, ale neuspel. Po rakúsko-uhorskom (maďarsko – rakúskom) vyrovnaní ho v roku 1867 maďarské úrady zo štátnej služby predčasne penzionovali (ako 44 ročného!). Nastalo „vyrovnávanie“ so všetkým, čo sa zdalo byť nepohodlné a nebezpečné. Ján Gotčár, ktorý aktívne vystupoval v slovenskej politike, upadol do nemilosti. Pár rokov žil na odpočinku [v Žiline](#), potom čiastočne [v Pešti](#), odtiaľ šiel (1876) [do Bratislavy](#) a posledných sedem rokov života (t. j. 1876–83) prežil [v Rači](#), č. 71 (vtedajší Račišdorf), kde ho prichýlil farár a slovenský rodofub [Móric Alster](#) (* 27. 8. 1827, Modra - † 7. 10. 1894, Rača), keď mu po zatvorení slovenského gymnázia [v Kláštore pod Znievom](#) zakázali akúkoľvek činnosť. Gotčár prišiel do Rače už s podlomeným zdravím. Napriek tomu i tu nezaprel svoje cítenie, pôsobí v miestnom Spolku sv. Vojtecha a na hody 1. mája roku 1882 mal v Rači aj slávnostnú kázeň.

Jeho meno, spojené aj so vznikom hasičského zboru v Rači 4. mája 1882, je však potrebné odlíšiť od Jána (Alexa) Gočára (* Kláštor pod Znievom - † 16. 10. 1925, Nové Mesto nad Váhom). V niektorých prameňoch sa obaja spomínajú v podobnej súvislosti t. j. pri zriaďovaní dobrovoľných hasičských zborov (viď. napr. výzva *Zakladajme hasičské spolky* s podtitulom „S ohňom do ohňa“, ktorá bola uverejnená v Národných novinách 24. 9. 1872).

Po „dlhotrvanlivej“ - ročne „prsnej“ nemoci Ján Gotčár 19. augusta 1883 zomrel. Národné noviny vo štvrtok 23. 8. 1883 (roč. 14, č. 98) jeho úmrtie pripomenuli palcovými titulkami: „Veterán - rodofub slovom i skutkom vždy v predných radoch činný, vysokozažili.“ 22. 8. 1883 ho pochovali na račianskom

cintoríne. Pohrebný obrad vykonával biskup [Karol Heiller](#) (* 1811, Bratislava – † 1889, tamže) a telesné pozostatky odprevadil aj miestny hudobný a hasičský zbor, ktorého bol Gotčár podporovateľom (viď. vyššie). V oddelení barónskych hrobov na strednom pomníku mu v roku 2000 osadili

pamätnú tabuľu, ktorú venoval MÚ Rača. V júli roku 2000 mu Miestny odbor MS v Makove odhalil pamätnú tabuľu aj v jeho rodisku. Atmosféru tejto milej slávnosti, konanej počas Petro-pavlovských hodov v nedeľu 2. 7. 2000, zachytávajú i vtedajšie obecné noviny „Hlas Makova“. V okresnom meste Čadca je po ňom pomenovaná jedna z ulíc.

Náš rodák a národný buditeľ obetoval mnoho duševných aj fyzických síl za povznesenie Slovákov. Veľa cestoval. Okrem vyššie spomenutých miest precestoval aj [Bavorsko](#) (1870) – v záujme znievského gymnázia (bol totiž aj predseda jeho patronátu), [Francúzsko](#), [Taliansko](#) a [Švajčiarsko](#) (1872). Všade šíril dobré meno slovenského národa. Aj počas silnej maďarizácie nachádza [Ján Gotčár](#) spolu s [Martinom Čulenom](#) (* 31. 5. 1823, Brodské - † 24. 1. 1894, Čaka - okr. Levice) a ďalšími škáročku v zákonodárstve, ktorá umožnila rozvoj národného školstva.

x x x

Galéria známych slovenských osobností (tzv. tablo slovenských výtečníkov resp. zakladajúci členovia MS, kreslil [Josef Rupert Maria Přecechtěl](#), * 10. 1. 1821, Lobodice - † 17. 5. 1897, tamže) z roku 1863 (*Ján Mallý-Dusarov, Juraj Tvrдый, Jozef Kozáček, Štefan Moyzes, Martin Čulen, Karol Kuzmány, Štefan Závodník, Michal Chrástek, Viliam Pauliny-Tóth, Michal Miloslav Hodža, Štefan Marko Daxner, Ján Francisci-Rimavský, Ján Gotčár, Andrej Ľudovít Radlinský, Jozef Miloslav Hurban, Jonáš Záborský, Jozef Karol Viktorin, Mikuláš Štefan Ferienčík, Ján Kalinčiak, Martin Hattala, Ján Palárik, František Vítězoslav Sasínek, Andrej Sládkovič, Daniel Gabriel Lichard, Ján Čipka, Juraj Slota, Andrej Kossa*).

x x x

Memorandum národa slovenského – vyslanstvo r. 1861 (predný rad zľava: Št. Závodník, J. M. Hurban, A. Pongrác, Štefan Marko Daxner, Ján Francisci, Ján Palárik, Jur. Holček, M. Keller, **Ján Gotčár**, zadný rad zľava: Št. Hýroš, Viliam Pauliny-Tóth, Ľ. Thurzo, Peter Makovický, A. Androvič, Michal Mudroň, Š. Pálka ml.).

x x x

Dielo:

Matúš Trenčiansky. In: II. *Programm des k. k. kathol. Gymnasiums zu Neusohl 1853-54*. Banská Bystrica b. r. , s. 3-20 (monografia). (u RIZNERA (2), Ľ. V. na s. 30 ako „Programm kr. rk. gymn. b.-bystrického 1854, O Matúšovi Trenčianskom, s. 3-20“).

Zdroje informácií – použitá a odporúčaná literatúra:

(postupne doplníme a spresníme všetky potrebné údaje)

a) Literatúra (knihy, noviny a časopisy):

- KOL.: Biografický lexikón Slovenska 3 (G-H), Martin, 2007, s. 147.
- BREZÁNY, Štefan Attila.: *Dejatelja Kysúc v kultúre, umení a vede*. Martin - Čadca, 1971, s. 53 – 54.
- ČULEN, K.: Ján Gotčár. Zabudnutí slovenskí katolícki buditelia (*biografický článok*). In: *Kultúra* č. 7, 1935, s. 107 – 110.
- FRANCISCI, Ján: Vlastný životopis. Bratislava, 1956 (publikovaný prvý raz v Slovenských pohľadoch na pokračovanie v rokoch 1909 a 1910).
- GOTČÁR, Ján: Možný výsledok memorandum slovenského. In: *Preštbudínske vedomosti*, 1861, roč. 1, č. 36, s. 1-2.
- HANAKOVIČ, Štefan: Dejiny spolku sv. Vojtecha. Trnava : SSV, 2005. 447 s. ISBN 80-7162-566-3 (viď. str. 146).
- HAVLOVIČ, Ľudovít: Ján Gotčár – opát, slovenský rodofub (Osobnosti na fare v Rači. 11. kapitola). In: *Rača. Z dejín a pamiatok obce*. 1. vydanie. Bratislava : FB, 2002, s. 89-90. ISBN 80-968284-3-6.
- Katolícke noviny, ročník 14/1883, č. 17, s. 129 (*nekrológ resp. aj besednica – životopisná črta*).
- KOL.: *Gotčár, Ján*. In: *Slovenský biografický slovník (od roku 833 do roku 1990) II. zväzok (E-J)*. Martin : MS, 1987, s. 208.

- KOL.: *Kláštor pod Znievom. Dôveryhodné miesto* (Pamätnica vydaná v Roku kresťanskej kultúry 1999 na Slovensku). 1. vydanie. Bratislava : ŠPORT PRESS v spolupráci s Národným osvetovým centrom, 1999. 192 s. ISBN 80-85742-13-6. (viď. strany 64, 67, 74, 76, 80, 83, 84, 85, 89 a 90).
- KRAUS, Cyril: Ján Gotčár: 1. 6. 1823 – 18. 8. 1883. In: *Kultúrno-politický kalendár 1973*. Bratislava : Obzor ; Osvetový ústav, 1972, s. 145.
(ROHOŇOVÁ, Ludmila – GAŠPAROVÁ, Mária: *Cyril Kraus. Personálna bibliografia*. Martin : Slovenská národná knižnica – Národný bibliografický ústav v Martine, 2009, s. 152 – záznam 539.)
- KUBICA, Peter: *Kysucká literatúra 1*. Čadca : Magma, 2010. 184 s. ISBN 978-80-89172-13-9 . (v knihe je Gotčár uvedený ako Gočár - viď. strany 10, 17, 51 a 52)
- KUBINEC, Viktor: Ján Gotčár (Gočár) – rubrika „Poklona, Páni Kysučania!“ In: *Kysuce* č. 39/1. október 2003, s. 7.
- Národné noviny, ročník 14/1883, č. 98 (štvrtok 23. 8. 1883), s. 1 (*nekrológ*).
- Národné noviny, ročník 14/1883, č. 101, s. 3 (*nekrológ*).
- Národné noviny, ročník 14/1883, č. 104 (6. 9. 1883), s. 2-3 (*nekrológ*).
- PETROVIČOVÁ, Janka: Tak sme slávilí a hodovali (105. výročie administratívnej samostatnosti obce Makov – odhalenie pamätnej tabule J. Gotčárovi). In: *Hlas Makova*, ročník II., č. 4/2000 – august/september, s. 12-14.
- PRIKRYL, Ľubomír Viliam: Gotčár, Ján. In: PAŠTEKA, Július a kol.: *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. 1. vydanie. Bratislava: LÚČ, 2000, s. 410. ISBN 80-7114-300-6.
- PRIŠEGEM, Ján a kol.: Kňazské a rehoľné povolania - 1. Ján Gotčár (Gočár). In: *Farský kostol Makov už 200 rokov...* (Pohľad do dejín farnosti Makov z príležitosti 200. výročia požehnaní miestneho Rímsko-katolíckeho kostola sv. Petra a Pavla z Roku 1803. Makov : Farský úrad v spolupráci s obecným úradom, Magma Čadca, 2003, s. 41. ISBN 80-968592-8-5.
- RUSŇÁKOVÁ, Elena: Osobnosti Makova (1) – Ján Gotčár (Gočár). In: *Hlas Makova*, ročník I., č. 3/1999 – august, s. 4-5.
- *Výpis z matriky*. Archív NBIÚ SNK resp. Archív BiO MS (predtým?).

b) Web:

- BOTTO, Július: Ján Francisci. Náskres životopisný – II. kapitola. [online]. [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1497/Botto_Jan-Francisci-Nakres-zivotopisny/2>.
- BOTTO, Július: Slováci – vývin ich národného povedomia 1 – kapitola VIII: Založenie slovenských vzdelávacích ústavov. [online]. [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <http://zlatyfond.sme.sk/dielo/1044/Botto_Slovaci-vyvin-ich-narodneho-povedomia-1/8>.
- *Gymnázium Andreja Sládkoviča* [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Gymn%C3%A1zium_Andreja_Sl%C3%A1dkovi%C4%8Da>.
- HAVLOVIČ, Ľudovít: *Rača z dejín a pamiatok obce*. [online]. [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <<http://ludovit-havlovic.racan.sk/>>.
- *Ján Gotčár* [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <http://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Got%C4%8D%C3%A1r>.
- http://sk.wikipedia.7val.com/wiki/J%C3%A1n_Got%C4%8D%C3%A1r
- *Ján Gotčár – makovský rodák* [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <<http://referaty.aktuality.sk/jan-gotcar-makovsky-rodak/referat-4206>>.
- *K počiatkom hasičstva na Slovensku*. [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <<http://hasiciopatova.wz.cz/tema4.html>>.
- Oradea. [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <<http://sk.wikipedia.org/wiki/Oradea>>.
- *Slováci* [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <<http://sk.wikipedia.org/wiki/Slov%C3%A1ci>>.
- www.raca.sk/dokumenty/rvyber/2010/083ae1aa_RV_0210.pdf
- http://www.snk.sk/swift_data/source/NBU/Memorandum/Napisali/Vanovic.pdf.

c) Fotografie:

- Matica slovenská: pamiatky vecné – *tablo slov. výtečníci*. Tablo z r. 1860 – 70. Archív literatúry a umenia MS. Signatúra: M2/1
(resp. *Výtečníci slovenskí*. [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Slovak_Celebrities_1863.jpg>).
- Matica slovenská: Memorandum národa slovenského – *vyslanstvo r. 1861*. Slovenské memorandové vyslanstvo v Pešti 27. 6. 1861 resp. 12. 12 vo Viedni?. Archív literatúry a umenia MS. Signatúra: M2/4 resp. ALU SNK Prir.č. 87/2007 dostupné na: <http://www.snk.sk/swift_data/source/iva/87_2007.pdf> alebo na: <<http://files.kniznica-sgzp.webnode.sk/200001167-5d1985e134/memorandum.jpg>>.
- HAVLOVIČ, Ľudovít: Pamätná tabuľa opátovi Jánovi Gotčárovi - Stredný pomník kňazov, pôvodne barónsky (Pomníky na cintoríne v Rači. 7. kapitola). In: *Rača. Z dejín a pamiatok obce*. 1. vydanie. Bratislava : FB, 2002, s. 62-63. ISBN 80-968284-3-6.
- *Portrét Jána Gotčára*. [citované 7. 3. 2012]. Dostupné na: <http://sk.wikipedia.org/wiki/S%C3%BAbor:Jan_Gotcar_1863.jpg>.

Podľa dostupných prameňov spracoval (text bude priebežne aktualizovaný): [Ing. Viktor Kubinec](#), marec 2012.